

SADAKAT SADAKAT İYİLİĞE, İYİLİK DE CENNETE GÖTÜRÜR

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ الْمِقْدَادُ يَوْمَ بَدْرٍ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّا لَا نَقُولُ لَكَ كَمَا
قَالَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ لِمُوسَى: ﴿فَاذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَا إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ﴾
وَلَكِنْ امْضِ وَنَحْنُ مَعَكَ، فَكَانَهُ سُرِّيَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ .

Abdullah (b. Mes'ûd) tarafından nakledildiğine göre,

Mikdâd (b. Amr), Bedir günü şöyle dedi:

“Ey Allah’ın Resûlü! Biz İsrâiloğulları’nın Hz. Musa’ya dedikleri gibi, ‘Sen ve Rabbin gidin, onlarla savaşın. Biz burada oturacağız.’ demiyoruz. Biz sana ancak, ‘(Düşman üzerine) yürü, biz de seninle beraberiz!’ diyoruz.”

Sanki bu söz Resûlullah’ın (sav) bütün kaygılarını giderdi.

(B4609 Buhârî, Tefsîr, (Mâide) 4)

عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْأَحْوَصِ قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي أَنَّهُ شَهِدَ حَجَّةَ الْوَدَاعِ
مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ... فَقَالَ: ”...أَلَا إِنَّ لَكُمْ عَلَى نِسَائِكُمْ حَقًّا، وَلِنِسَائِكُمْ
عَلَيْكُمْ حَقًّا، فَأَمَّا حَقُّكُمْ عَلَى نِسَائِكُمْ أَلَّا يُوطِئَنَّ فُرْشَكُمْ مَنْ تَكْرَهُونَ، وَلَا يَأْذَنَنَّ
فِي بُيُوتِكُمْ لِمَنْ تَكْرَهُونَ، أَلَّا وَحَقُّهُنَّ عَلَيْكُمْ أَنْ تُحْسِنُوا إِلَيْهِنَّ فِي كِسْوَتِهِنَّ
وَطَعَامِهِنَّ.“

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: ”كُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ
عَنْ رَعِيَّتِهِ، فَالْإِمَامُ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالرَّجُلُ فِي أَهْلِهِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ
عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالْمَرْأَةُ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا رَاعِيَةٌ وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا، وَالْخَادِمُ فِي
مَالِ سَيِّدِهِ رَاعٍ، وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ.“

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ”عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ، فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي
إِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصِّدْقَ
حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صِدِّيقًا، وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ، فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ،
وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى
يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا.“

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: ”الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ النَّاسُ مِنْ لِسَانِهِ
وَيَدِهِ، وَالْمُؤْمِنُ مَنْ أَمِنَهُ النَّاسُ عَلَى دِمَائِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ.“

Süleyman b. Amr b. Ahves diyor ki, “Veda Haccı’nda Resûlullah (sav) ile birlikte bulunan babam bana şunları anlattı: Resûlullah şöyle buyurdu: “...Bilin ki, sizin, kadınlarınız üzerinde haklarınız olduğu gibi onların da sizin üzerinizde hakları vardır. Sizin kadınlarınız üzerindeki hakkınız, sevmediğiniz kimseleri evinize almamaları ve onlarla sohbet etmemeleridir. Onların sizin üzerinizdeki hakkı ise, onların en güzel biçimde giyinmelerini ve geçimlerini sağlamanızdır.”

(T1163 Tirmizi, Radâ’, 11)

Abdullah b. Ömer’in (ra) işittiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: “Hepiniz birer sorumlusunuz ve hepiniz yönettiklerinizden mesulsünüz. Devlet başkanı sorumludur ve yönettiklerinden mesuldür. Evin beyi sorumludur ve yönettiklerinden mesuldür. Evin hanımı da eşinin evinde sorumludur ve yönettiklerinden mesuldür. Hizmetçi de efendisinin malı üzerinde sorumludur ve yönettiklerinden mesuldür.”

(B2409 Buhâri, İstikrâz, 20)

Abdullah (b. Mes’ûd) tarafından nakledildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: “Doğruluktan ayrılmayın. Çünkü doğruluk (insanı) iyiliğe, iyilik de cennete götürür. Kişi devamlı doğru söyler ve doğruluktan ayrılmazsa Allah katında ‘doğru/siddîk’ olarak tescillenir. Yalandan sakının! Çünkü yalan (insanı) kötülüğe, kötülük de cehenneme götürür. Kişi devamlı yalan söyler, yalan peşinde koşarsa Allah katında ‘yalancı/kezzâb’ olarak tescillenir.”

(M6639 Müslim, Birr, 105)

Ebû Hüreyre’den (ra) nakledildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: “Müslüman, dilinden ve elinden insanların selâmette olduğu kişidir. Mümin ise insanların canları ve malları konusunda (kendilerine zarar vermeyeceğinden) emin oldukları kişidir.”

(N4998 Nesâi, İmân, 8)

Z

eyd b. Hârise küçük bir çocukken kaçırlır. Köle pazarına götürülür ve orada köle olarak satılır. Mekke'nin önde gelenlerinden Hz. Hatice'nin akrabası ve Peygamberimizin (sav) de gençlik arkadaşı olan Hakîm b. Hizâm, onu Hz. Hatice için satın alır. İlk gördüğü andan itibaren ona kanı ısınıp onu bağrına basan Allah Resûlü'ne de biricik eşi tarafından hediye edilir.¹

Babası Hârise, biricik oğlunun Mekke'de olduğu haberini hacca giden akrabalarından öğrenir. Vakit kaybetmeden yol hazırlıklarına başlar. Yanına kardeşini de alarak Mekke'ye gitmek üzere yola çıkar.

Şehre geldiklerinde doğru Hz. Peygamber'in (sav) yanına gidip Zeyd hakkında görüşmek isterler. Zeyd, babasıyla amcasını gördüğüne tam olarak sevinemez. Allah Resûlü onu hürriyetine kavuşturup yanlarında götürmek isteyen baba ve amcasının talebi üzerine şöyle der: *“Onu çağırın ve istediğini seçmesine izin verin. Eğer sizi tercih ederse o size aittir. Fakat beni tercih ederse Allah'a yemin olsun ki beni tercih edene, ben kimseyi tercih etmem.”*

Allah Resûlü'ne olan sadakat ve bağlılığını gösteren şu sözcükler Zeyd'in kararını açık biçimde ortaya koydu: *“Onları istemiyorum. Ben hiç kimseyi sana tercih etmem. Sen benim için baba ve amca yerindesin.”* Zeyd'in bu tercihi üzerine Allah Resûlü, Kâbe'nin etrafında bulunan Mekkelileri de şahit tutarak şöyle dedi: *“Zeyd, (bugüne kadar benim hizmetçimdi, artık hürdür. Bugünden sonra da) benim oğlumdur (evlâtlığımdır). O, benim miraçımdır, ben de onu vârisim kılıyorum. Hepiniz şahit olun.”*²

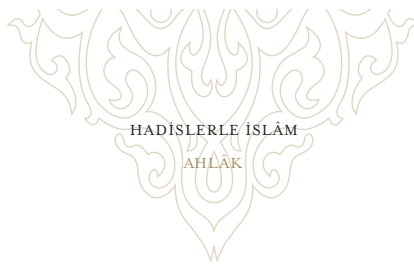
Kendisini “el-Emin”e emanet eden Zeyd, Kur'an tarafından evlâtlıkla ilgili hüküm değişinceye kadar “Muhammed oğlu Zeyd” diye isimlendirilir. Zeyd, Kur'an'da³ ismi sarahaten zikredilmiş olan tek sahâbî olma şerefine nail olmuştur.

Sahâbe-i kirâmın hayatı sadakatin yaşanmış örnekleriyle doludur. Bedir Muharebesi öncesinde muhacir ve ensardan söz alan bazı sahâbîlerin Allah Resûlü'ne hitapları ve onun yanındaki kararlı tutumları, onların Hz. Peygamber'e sadakatlerinin, İslâm'a olan bağlılıklarının en güzel göstergesidir. Enfâl sûresinin yedinci âyetinin nâzil olmasından sonra, Allah Resûlü savaşın kaçınılmaz olduğunu söyledi arkadaşlarına. Bu konuda onlarla is-

¹ Hi2/598 İbn Hacer, *İsâbe*, II, 598.

² EÜ2/350 İbn Abdülber, *Üsdü'l-gâbe*, I, 352.

³ Ahzâb, 33/37.

tişare etti. Bu istişare neticesinde Mekke Müslümanlarından Mikdâd b. Amr ayağa kalktı ve hem tarihe mal olacak hem de daha sonraki devirler için sadakat nişanesi olacak şu konuşmayı yaptı: “Ey Allah’ın Resûlü! Allah sana ne emrettiyse onu yap. Biz seninle beraberiz. Biz İsrâiloğulları’nın Hz. Musa’ya dedikleri gibi, ‘Sen ve Rabbin gidin, onlarla savaşın. Biz burada oturacağız.’⁴ demiyoruz. Biz sana ancak, ‘(Düşman üzerine) yürü, biz de seninle beraberiz!’ diyoruz.⁵ “Seni hak üzere gönderen Allah’a yemin ederim ki sen bizi (çok uzak bir yer olan) Berkü’l-Gimâd’a kadar yürütecek olsan, seninle birlikte oraya kadar yürürüz.”⁶

Muhacirlerin bu tavrı Allah Resûlü’nü çok sevindirdi, ondaki kaygıyı, gam ve kederi giderdi.⁷ Akabinde ensarı temsilen Sa’d b. Muâz ayağa kalktı ve şu konuşmayı yaptı: “Ey Allah’ın Resûlü! Biz sana iman edip, seni tasdik ettik. Getirdiğin her şeyin hak ve gerçek olduğuna şahitlik yaptık. Sana itaat etmek ve sözüne uymak konusunda söz verdik. Ey Allah’ın Peygamberi! Allah’ın emrini uygula (biz seninle beraberiz). Seni hak üzere gönderen Allah’a yemin olsun ki sen şu denize dalacak olsan biz de seninle birlikte dalarız. Bizden bir kişi bile geride kalmaz. Dilediğinle görüş, dilediğinle ilişkiyi kes. Mallarımızdan dilediğini al. Doğrusu mallarımızdan aldığın bizim için bıraktığından daha hoştur.”⁸

Kime karşı sadakat denildiğinde, inanan bir kul için hiç şüphesiz ilk akla gelen, her şeyin yaratıcısı olan Yüce Allah’tır. Müminin bağlılık duygusunu, sadakat hissini gönlünde hissettiği en önde gelen varlıktır O. Bu onun imanının gereği ve göstergesidir aynı zamanda. Kul O’nu görmese de⁹ O kullarını daima görmektedir, gözetmektedir,¹⁰ onların yaptıklarını melekleri vasıtasıyla kaydetmektedir.¹¹ Kulun bu bilince sahip olması, bu doğrultuda hareket etmesi, kendisinin daima Allah’ın murakabesinde olduğu bilinciyle hareketlerine çeki düzen vermesi, onun Allah’a sadakatının göstergesidir. Zaten Allah da kuldun bunu istemekte, kimsenin olmadığı yerde kendisi için gözyaşı döken kişiye farklı bir değer vermektedir.¹²

Kişinin dinine sadakati, her durumda dininin buyrukları doğrultusunda yaşamak, dünyevî menfaatleri, istek, şehvet ve arzularıyla dinin emir ve yasakları karşı karşıya geldiğinde dininin öğretileri doğrultusunda hareket edebilmek, din dairesinin dışına çıkmaktan ateşe atılırcasına korkmak¹³ şeklinde ifade edilebilir.

Kur’ân-ı Kerim’den alınan ilhamla,¹⁴ “Ceyşü’l-Usre (Güçlük Ordusu)” diye anılan¹⁵ bir orduyla Hz. Peygamber ve ashâbı meşakkat dolu bir se-

⁴ Mâide, 5/24.

⁵ B4609 Buhârî, Tefsîr, (Mâide) 4.

⁶ VM1/48 Vâkıdî, Meğâzî, I, 48.

⁷ B4609 Buhârî, Tefsîr, (Mâide) 4.

⁸ VM1/48 Vâkıdî, Meğâzî, I, 48-49.

⁹ Arâf, 7/143.

¹⁰ Tâ-Hâ, 20/46.

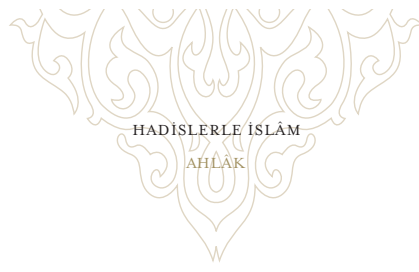
¹¹ İnfîtâr, 82/10-12.

¹² B1423 Buhârî, Zekât, 16.

¹³ B16 Buhârî, İmân, 9.

¹⁴ Tevbe, 9/117.

¹⁵ B4415 Buhârî, Meğâzî, 79; M4264 Müslim, Eymân, 8.

ferden nihayet zaferle dönmüştü Medine'ye. Bizanslılara karşı düzenlenmiş olan Tebük Seferi'nin başarısıyla herkes sevinç içindeyken ashâbdan üç kişi vardı ki onların kalplerindeki sıkıntı sevinmelerine fırsat vermemişti. Onlar, Kâ'b b. Mâlik, Hilâl b. Ümeyye ve Mürâre b. Rebî idi. Hz. Peygamber'in güzide ashâbından olup iyilikleriyle tanınan bu kimseler, nasıl olduysa dünya işleriyle oyalanmış, tembellik etmiş, zahmet ve meşakkat yerine zevk ve sefayı seçmiş ve nihayetinde de seferden geri kalmışlardı. Her zaman görmek için can attıkları Allah Resûlü'nün yüzüne bakmaktan korkuyorlardı bu defa. Ona asla yalan söyleyemezler, niçin sefere iştirak edemediklerini ortaya koyan bir bahaneyle de çıkamazlardı onun huzuruna. Neticede Müslümanları yalnız bırakmanın cezası olarak Hz. Peygamber tüm Müslümanların onları boykot etmesini istedi. Boykot günlerinde, bu üç kişinin en genci olan Kâ'b, çok büyük bir imtihandan daha geçti. Zira boykotu haber alan Gassân kralı, Medine'yi ve Hz. Peygamber'i bırakıp gelmesi hâlinde, kendisini rahata erdireceğini bildirip ona kendilerine katılmasını teklif etti. Komşu ülkenin kralından gelen bu teklifi tereddütsüz reddeden Kâ'b, sadakatın en güzel örneklerinden birini ortaya koydu. Nihayet affolunduğunu müjdeleyen âyet¹⁶ indi; böylece Rabbi onu mükâfatlandırdı.¹⁷

Sadakat sadece Allah ve Resûlü'ne karşı bir bağlılık olmayıp sorumluluk ve aidiyet duyulan her alanda ve herkese karşı gösterilmesi gereken bir erdem, bir fazilettir. Bu bağlamda kişinin hayat boyu kendisine karşı hak ve sorumluluklar üstlendiği, en özel anlarını paylaştığı eşi özel olarak zikredilmelidir. Zira eşler arası ilişkilerin uzun soluklu olabilmesi ve aile ocağının ayakta kalabilmesinin en önemli yapı taşlarından birisidir sadakat. Eşlerin sadakati, birbirlerine karşı olan sorumluluklarını elden geldiği ölçüde yerine getirmek, birbirlerinin hak ve hukukuna riayet etmek,¹⁸ birbirlerini ihmal etmemek,¹⁹ iffetlerini, ırz, namus ve şereflerini her hâlde korumak²⁰ suretiyle gerçekleşebilir. Nitekim Hz. Peygamber (sav) Veda Hutbesi'nde şöyle buyurmuştur: *"...Bilin ki, sizin, kadınlarınız üzerinde haklarınız olduğu gibi onların da sizin üzerinizde hakları vardır. Sizin kadınlarınız üzerindeki hakkınız, sevmediğiniz kimseleri evinize almamaları ve onlarla sohbet etmemeleridir. Onların sizin üzerinizdeki hakkı ise, onların en güzel biçimde giyinmelerini ve geçimlerini sağlamanızdır."*²¹

Aynı şekilde sosyal yapı içerisinde işçi ve işveren olarak iki kesimi oluşturan kişiler de ilişkilerini sadakat anlayışıyla şekillendirmeli-

¹⁶ Tevbe, 9/118.

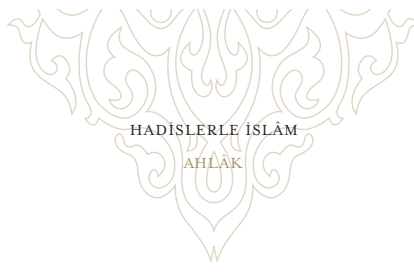
¹⁷ B4418 Buhârî, Megâzî, 80; M7016 Müslim, Tevbe, 53.

¹⁸ T1163 Tirmizî, Radâ', 11; İM1851 İbn Mâce, Nikâh, 3.

¹⁹ D1664 Ebû Dâvûd, Zekât, 32; D2144 Ebû Dâvûd, Nikâh, 40, 41.

²⁰ Nûr, 24/30-31.

²¹ T1163 Tirmizî, Radâ', 11.

dirler. İşverenin işçisine karşı sadakati denildiğinde hemen şu hususlar akla gelir: İşveren, çalıştırdığı işçinin ücretini önceden belirleyip ona bildirmeli,²² emeğinin karşılığını alınının teri kurumadan ödemeli,²³ iş akdine bağlı kalmalıdır.

Çalışan kişi de işverenine sadık olmalı, işini en güzel şekilde yapmalı, işverenin malını kendi malı gibi bilerek hassasiyet göstermelidir.

“Allah’a ve peygamberlerine iman edenler, (evet) işte onlar, Rableri yanında özü sözü doğru olanlar (sıddikûn) ve Allah katında şahitlerdir.”²⁴ âyeti gereği inanan insanın sıddik olması gerekir; çünkü iman ile sıdk arasında sıkı bir bağ vardır. Çünkü mümin kişi aynı zamanda musaddiktir. Yani, Rabbinin varlığını, birliğini, onun eşi ve benzeri olmadığını, peygambere vasıtasıyla bildirdiklerinin hak olduğunu tasdik edicidir. İnanan kişi öncelikle “Hakk”ı “tasdik” eder, sonra da tasdik ettiği doğrulara “sadık” kalır. Sadakat gösterir; hâl ve hareketlerinde, söz ve amellerinde, iç ve dış âleminde bu sadakati yani Allah’a olan imanını yansıtır. İnanan kişi tasdik ettiği doğrulara sadakat gösterirse, Allah’ın inanan kullarını tâbi tutacağı sadakat imtihanını²⁵ başarıyla geçebilecek ve sadakat gösterenlere bahşedeceği mükâfatlara²⁶ nail olabilecektir. Diğer taraftan Allah’la, Resûlullah’la, içinde yaşadığı toplumla ilişkilerini sadakat ölçüsünde sürdüren kişi “emin” olur, hem etrafından güven duyar hem de çevresindeki herkese ve her şeye güven verir.²⁷

Hiz. Ebû Bekir’in Peygamber Efendimize sadakati her zaman örnek alınacak bir güven örneğidir. Hiz. Peygamber’in, Mescid-i Harâm’dan Mescid-i Aksâ’ya gidip sonra da döndüğünü söylediği isrâ ve mi’rac tecrübesi bu sadakatin test edilmesi için iyi bir fırsat olmuştur insanlara. Müşrikler de böyle bir fırsat arıyorlardı. Onun bu iddiasını anlatmak ve buradan bazı sonuçlar elde etmek için hemen onun en yakın arkadaşı Hiz. Ebû Bekir’in yanına koştular. Heyecanlı ve alaylı tavırlarla Hiz. Ebû Bekir’e, peşinden gittiği bu şahsın akıl almaz diye düşündükleri Mescid-i Aksâ yolculuğunu anlattılar. Hesapları Hiz. Ebû Bekir’in pişman olması ve eski dinine geri dönmesi üzerine kurulu idi. Ama onlar yanlış hesap yaptıklarının farkında değillerdi. Çünkü karşılarında Ebû Bekir Sıddik vardı. Resûlullah’ın Hakk’a davetine icabet eden ilk erkek olan, girdiği hak yolda dosdoğru ilerleyen, her zaman hakkı gözetten bir mümindir o. Onlar onun şirk bataklığına dönmesini beklerken onun verdiği cevap bütün inananlar için Allah Resûlü’ne sadakatin simgesi olacaktı. Ve şu söz-

²² N3888 Nesâi, Müzârea, 44.

²³ İM2443 İbn Mâce, Rühûn, 4.

²⁴ Hadid, 57/19.

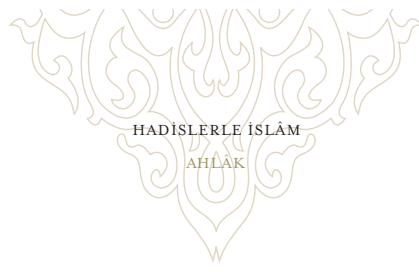
²⁵ Ahzâb, 33/8.

²⁶ Ahzâb, 33/24.

²⁷ HM8918 İbn Hanbel, II,

380; HM9187 İbn Hanbel,

II, 400.

cükleri dile getirdi gayet net bir şekilde: “Bunları eğer o (Muhammedü’l-Emîn) söylüyorsa muhakkak doğrudur.” Kutlu Elçi’nin doğruluğunu tereddütsüz tasdik eden Hz. Ebû Bekir’e bu olaydan sonra Müslümanlar tarafından “Siddîk” lakabı verildi.²⁸

Allah Resûlü (sav) doğruluktan ayrılmayan, her hâliyle dürüstlüğü ve sadakati yaşatan kimselerin Allah katında “siddîk” olarak kayda geçeceğini müjdelerken sadakati terk edip yalan peşinde koşanların ise kezzâb olarak tescilleneceklerini ifade etmiştir: “Doğruluktan ayrılmayın. Çünkü doğruluk (insanı) iyiliğe, iyilik de cennete götürür. Kişi devamlı doğru söyler ve doğruluktan ayrılmazsa Allah katında ‘doğru/siddîk’ olarak tescillenir. Yalandan sakının! Çünkü yalan (insanı) kötülüğe, kötülük de cehenneme götürür. Kişi devamlı yalan söyler, yalan peşinde koşarsa Allah katında ‘yalancı/kezzâb’ olarak tescillenir.”²⁹

Sadakat sahibi insan, insanlarla ilişkilerinde dosdoğrudur; yalan konuşmaz, kişinin yüzüne karşı nasıl davranıyorsa giyabında da aynı tavri sergiler, ahde vefa gösterir, emanete riayet eder, ticaretinde dürüsttür. Bu dosdoğru hâliyle insanlara güven telkin eder. Fitrî bir ihtiyaç olan güven duygusu, insanî ilişkilerin sağlıklı bir düzlemde ilerleyebilmesinin olmazsa olmaz koşuludur. Güvenin olmadığı yerde şüphe vardır, şüphenin olduğu yerde ise samimiyetten, birlik ve beraberlikten bahsedilemez. Bunun idrakinde olan Allah Resûlü Medine’de yeni bir toplumun temelini atarken öncelikle birbirine yabancı olan ensar ve muhaciri kardeş ilân etmiş,³⁰ güven alâmeti olan “selâm”ı aralarında yaymayı öğütleyerek³¹ farklı kesimlerden gelen insanların “Müslüman” kimliği altında kenetlenmelerini sağlamıştır. Kendisine biat etmek üzere gelen Cerîr b. Abdullah’a, her Müslüman’a karşı samimi olmayı şart koşmuştur.³²

Mümin, güvenilir insandır. Güvenilir olmak onun sıfatıdır. Yüce Allah (cc), “Onlar emanetlerine ve verdikleri sözlere riayet ederler.” buyurarak kurtuluşa erecek müminleri tavsif etmiştir.³³ Hz. Peygamber’in tarifi ise şöyledir: “Müslüman, dilinden ve elinden insanların selâmette olduğu kişidir. Mümin ise insanların canları ve malları konusunda (kendilerine zarar veremeyeceğinden) emin oldukları kişidir.”³⁴ Müslüman ve mümin tariflerini emanet (güvenilirlik) sıfatı özelinde yapan Allah Resûlü, müminlere hangi şartlarda olursa olsun emin (güvenilir) olmalarını telkin etmiştir. Hatta komşusuna güven telkin edemeyen kişinin, gerçek mânâda imana ulaşamayacağını ifade etmiştir.³⁵ Mekkeli müşriklerin zulüm ve işkencelelerinden kaçarak Habeşistan’a hicret eden Müslümanların sözcüsü Ca’fer

²⁸ HS2/245 İbn Hişâm, *Sîret*, II, 244-245.

²⁹ M6639 Müslim, *Birr*, 105.

³⁰ B7340 Buhârî, *İtisâm*, 16.

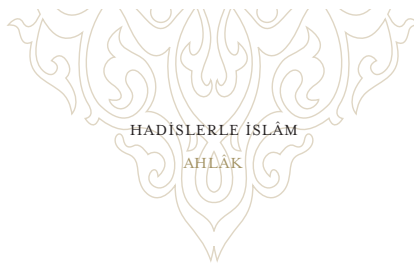
³¹ T2485 Tirmizî, *Sıfatü’l-kıyâme*, 42; İM1334 İbn Mâce, *İkâmet*, 174.

³² B58 Buhârî, *Îmân*, 42.

³³ Mü’minûn, 23/8.

³⁴ N4998 Nesâî, *Îmân*, 8; HM8918 İbn Hanbel, II, 380.

³⁵ B6016 Buhârî, *Edeb*, 29.

b. Ebû Tâlib de Habeş kralı Necâşî'nin huzurunda yaptığı konuşmada, Hz. Peygamber'in güvenilirliğine ve sadakatine özel vurgu yapmış, onun kendilerine de özellikle güvenilir olmalarını ve emanete riayet etmelerini emrettiğini dile getirmiştir.³⁶

Sevgili Peygamberimiz ve güzide ashâbının hayatı, emanet hissini sahne olduğu eşsiz örneklerle doludur. Bir keresinde sahâbeden bir adam Medine'de Hârre adı verilen bir yerde ailesiyle konaklamaktaydı. Kaybolan devesini arayan biri onlara rastladı ve devesini görürlerse onu yanlarında tutmalarını istedi. Bir müddet sonra konaklamakta olan sahâbî, kayıp deveyi buldu. Sahibini aradı, ancak ona ulaşamayınca deveyi yanında götürdü. Bir zaman sonra deve hastalandı. Hanımı onu kesmeyi teklif ettiyse de sahâbî buna razı olmadı. Belli ki emanete riayet hassasiyetiyle hareket ediyordu. Muhtaç durumda olmalarına rağmen, deveyi kesip ailesine yedirmekten kaçınıyordu. Hanımı deveyi kesmesi hususunda ısrar ettiği hâlde bunu kabul etmemişti. Oysa devenin sahibi geldiğinde, "Keşke onu yeseydiniz." demişti. Sahâbî, "Senden utandım (da onu kesemedim)." diye karşılık verdi.³⁷

Diğer yandan güven vermemek, ihanet etmek ise münafıklığın alâmet-i fârikasıdır. Münafıkların sıfatıdır.³⁸ Hz. Peygamber kendilerine ihanet edildiğinde bile ihanetle karşılık vermelerini müminlere yasaklamış,³⁹ ihanet etmekten Allah'a sığınmıştır.⁴⁰ Bu çerçevede hicretin beşinci yılında Hendek Savaşı esnasında Müslümanlarla yaptıkları antlaşmaya sadakat göstermeyen, emanete ihanet eden, kısacası güveni zedeleyen Kurayzaoğulları'nın üzerine sefere çıkmış,⁴¹ yapılan uzun muhasaranın sonunda onları Sa'd b. Muâz'ın kararıyla ağır bir şekilde cezalandırmıştır.⁴² Çünkü onlar antlaşmaya sadakat göstermeyerek güven bağına koparmışlar, Hz. Peygamber de bu durumu çok büyük bir suç telakki ederek onları affetmemiştir.

Allah, emanetine saygı gösterilmeye en lâyık olandır. O, emanetini göklere, yere ve dağlara teklif etmiş, onların hiçbirisi böyle büyük bir yükü üstlenmek istememiş, ancak bu emanetin ne denli ağır, değerli ve zorlayıcı olduğunun farkına varamayan insan, onu üstlenmiştir.⁴³ Allah'ın emanetine riayet, O'nun razı olacağı bir hayat sürerek "salih kul" olabilmekle gerçekleşir. Bunun yolu da Hz. Peygamber'in şu öğütünde veciz bir şekilde ifade edilmiştir: "Allah'a inandım de, sonra da dosdoğru ol!"⁴⁴ Mümin kişi sahip olduğu her şeyin ve kendisine bahşedilen her nimetin emanet olduğu bilinci ile hareket etmeli, inançlarına her zaman ve zeminde bağlı kalarak sadakat göstermeli, bu tavrıyla da "emin" vasfını elde etmelidir.

³⁶ HM1740 İbn Hanbel, I, 202; SH2260 İbn Huzeyme, *Sahih*, IV, 13.

³⁷ D3816 Ebû Dâvûd, *Et'ime*, 36.

³⁸ B2749 Buhârî, *Vesâyâ*, 8; M211 Müslim, *İmân*, 107.

³⁹ D3535 Ebû Dâvûd, *Büyü'* (İcâre), 79; T1264 Tirmizî, *Büyü'*, 38.

⁴⁰ D1547 Ebû Dâvûd, *Vitr*, 32; N5470 Nesâî, *İstiâze*, 19.

⁴¹ B946 Buhârî, *Salâtü'l-havf*, 5.

⁴² B3043 Buhârî, *Cihâd*, 168; M4596 Müslim, *Cihâd ve siyer*, 64.

⁴³ Ahzâb, 33/72.

⁴⁴ M159 Müslim, *İmân*, 62.